

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Septembris Et Octobris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10262

IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77413)

Cap. 46.

Eius corpus
in ecclesia
S. Mariæ
Virginis re-
conditur.

Indè autem moto sacro corpori omnis cœtus pontificum & ecclesiasticorum turba immensa, vnà cum Thassilone Principe obuiam occurrentes, cum omni ecclesiastico obsequio, cum hymnis & canticis spiritalibus, cum multa omnium laude & prædicatione, in ecclesia sanctæ Mariæ, vbi primò fuerat humatus, ad honorè & gloriam nominis Christi, & ad totius spem Christianæ plebis, eius suffragia postulantis, est honorificè exaltatus. Atque per eius merita & preces magnas ibi virtutes diuina potentia quotidie efficere dignatur, & multis in Deum verè credentibus & fideliter petentibus sanitates iugiter illic cõferuntur: Præstante & miserante Domino Iesu Christo: qui cum Deo patre & spiritu sancto viuunt & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DE SS. DOROTHEO ET GORGONIO AC
SOCIIS MARTYRIBVS, EX HISTORIAE ECCLESIA-
sticæ Euseby Casarens. lib. 8. interprete Iohanne Christo-
phorsono Angliæ Episcopo.

9. Septembris
Ex cap. 1.Imperato-
rum geni-
lium erga
Christianos
humanitas.Dorothei
amplissim'
honos.Item Gor-
gonij.Nota, quo
in præcio
apud ethni-
cos fuerint
Christiani,
cum sanctè
se gererent.

VANTVM splendoris doctrina veræ pietatis in Deum omnium rerum gubernatorem, mundo per Christum patefacta, apud omnes homines, Græcos simul ac Barbaros, ante istam persecutionis tempestatem, quæ nostra ingruit memoria, obtinuerit, & quam liberè inter eos prædicata fuerit, maius quiddam est, quàm quod nos nostra in dicendo tenuitate satis pro dignitate explicare possimus. Cuius rei argumento esse poterit singularis Imperatorum humanitas, qua nostros tam benignè exceperunt, quibus quidem tum prouinciarum præfecturas gratuito impertièrunt: tum propter incredibilem beneuolentiam, quam erga nostræ religionis professionem habebant, omni afflictatione & molestia, quam pro Dei amore homines Christiani solèt perpeti, eos penitus liberarunt. Quid de his attinet dicere, qui sunt in Imperatorum palatio magnam dignitatem adepti, de quæ ipsis Imperatoribus, qui domesticis suis pro sermone diuino propagando, & pia vitæ ratione degenda, ipsi velut inspectantes, copiâ fecerunt liberè & ingenuè dicendi, atque adeò suis ipsorum vxoribus, liberis & seruis, quasi palàm de mira fidei libertate gloriandi exultandique potestatem permisèrunt? Quos certè chariores habuerunt, & magis eximie dilectos, quàm reliquorum seruorum turbam: vt Dorotheum illum, qui præter ceteros erga illos & beneuolentiam summam ostendit, & fidem non minorem, ac propterea præ alijs, qui magistratus & præfecturas in Imperio gerebant, amplissimum honoris gradum adeptus est: vt Gorgonium, qui non dissimili fama & celebritate enituit: vt alios non paucos, qui propter Dei verbum sunt parem cum illis dignitatem consecuti.

Aut quid commemorem, qua humanitate, cultu & beneuolentia, non illa quidem vulgari & contemnenda, prouinciarum præfecti & rectores, ecclesiarum præfides & Episcopos, vt manifestò cernere licebat, amplexati fuerint? Aut quomodo quisquam conuentus illos, infinita hominum turba frequentatos, multitudines in singulis ciuitatibus coactas, illustres hominum in templis concursus, poterit oratione explicare? Vnde cum in antiquis illis ædificijs non satis loci haberent, ampliores ecclesias in vniuersis vrbibus, fundamentis earum ad maiorem laxitatem dilatatis, erexerunt. Et quandiu diuina ac cælestis Dei manus populum suum, utpotè auxilium eius promerentem, obtexit, suoque muniuit præsidio: tandiu neque vlla hominum inuidia, quò minus ista res vnà cum tempore in dies maiores progressiones facerent, incrementoque & magnitudine aufererent, omninò potuit obsistere: neque vesanus ille & perditus dæmon, vel suoipsius conatu eas in inuidiam rapere, vel hominum insidijs vlla ex parte impedire.

Verum cum nos præ nimia quadam licentia, in mollitiem delicatam & dissolutam segnitiam essemus prolapsi, cumque alij alijs inuidere, maledictis insectari, & propè nos ipsi inter nos petulantibus linguis, tanquam mutuis armis, oppugnare, & casu aliquando verborum contumelias velut hastas vnus in alium intorquere, & præfides eccle-

ecclesiarum alter alterius vires infringere, & populus in populum seditionem concitare occiperet: cumque ficta & adumbrata sanctitatis species, quæ oratione nequit exprimi, & simulatio fronte occultata ad immensam quandam prauitatem serpsisset, diuina ultio, dum permagna adhuc Christianorum ubique versabatur frequentia, parcius, aliquando remissius & moderatius, vt solet, primò persecutione ex fratribus, qui militiam exercebant, inchoata, cœpit in nos animaduertere. Sed ubi, veluti sensibus orbat, & præstricti mente, nulla cura aut cogitatione incubuimus, vt diuinum Numen in nos incensum, beneuolum & placatum efficeremus: sed tanquàm impij, nostras res à Deo nec curari, nec animaduerti arbitrati, alia vitia alijs acruatim adiecimus: & pastores nostri, depulsa repudiataq; pietatis regula, dissidio & contentione inter se exarserunt: quinetiam nullas alias res, præterquàm discordias, minas, æmulationem, inimicitias & odium, inter ipsos mutuo adaugere studuerunt: & animis ambitionis æstu incensis, tyrannorum more principatum obtinere laborarunt: tunc demùm, iuxta illam Ieremiæ sententiam, obscurauit in ira sua Dominus filiam Sion, & deiecit de caelo gloriam Israël: non recordatus est scabelli pedum eius in die iræ suæ: sed demersit Dominus omnem decorem Israël, & demolitus est omnes sepes eius, &c.

Item quid mores depriuari effecerint.

Thren. 2.

Anno decimonono Imperij Diocletiani, mense Dystro, qui à Romanis Martius nominatur, cum salutaris passionis Dominicæ festum iam pro foribus esset, omnibus in locis per Imperatorias literas palam editum fuit, vt tum deturbarentur ecclesie, soloque æquarentur: tum scripturæ absumerentur igni: tum qui honorem fuissent adepti, de gradu turpiter deponerentur: tum priuari, si modò in professione Christiana perstarent, libertate penitus priuarentur. Ac primum editum contra eos editum, tale fuit. Non longo tempore post, alijs literis exeuntibus mandatum est, vt omnes ecclesiarum præsidēs ubique gentium primum conijcerentur in vincula: deinde omnibus machinis adhibitis, idolis victimas immolare cogerentur.

Ex cap. 3.

Impium decretum Imperatorum contra Christianos.

Item aliud contra Episcopos.

Ex cap. 5.

Simul atque editum, contra ecclesias Christi editum, in Nicomedia propositum erat, vir quidam non obscurus & ignobilis, sed, vt hominum fert opinio, longè illustrissimus, incredibili amore erga Deum & ardenti fide incitatus, ocyus prodit in medium, & illud in aperto & publico affixum, tanquàm profanum & maximè impium, manu auellens dilacerat: idque, cum duo ex Imperatoribus in ciuitate adessent, quorum alter ætate præ cæteris prouecta, primum Imperij gradum, alter quartum ab eo obtinuit. Atque iste primus martyr, qui tum occubuerunt, ad hunc modum eximie nobilitatus, taliaque cruciamenta peressus, qualia erat verisimile eum, qui fuisset in eiusmodi facinore depræhensus, subiturum, tum constanti & virili animo, tum pacato & tranquillo, ad extremum vsque spiritum constitit.

Ex cap. 6. Ecce piium zelum Christiani cuiusdam, nomine Iohannis.

Ex omnibus, qui vnquam vel apud Græcos, vel apud Barbaros propter animi magnitudinem illustres, & hominum sermone celebrati sunt, nullus cum diuinis & eximij nostri temporis martyribus Dorotheo & suis sodalibus, Imperatorum ministris, comparari potest. Qui quidem cum summum honorem apud dominos adepti fuissent, & amore essent apud illos liberis proprijs & ingenuis non inferiores, probra & afflictiones pro pietate corporibus impositas, noua & multiplicia mortis genera contra ipsos excogitata, splendidiore reuera existimârunt diuitias, quàm gloriâ, quàm delicias, quibus hominum vita soleat diffluere. Mortem igitur vnus ex illorum numero, qualis fuerit, commemorare placet, eamque lectoribus spectandam relinquere: vt inde, quæ reliquis etiam eius sodalibus contigerint, animaduerti possit. Quidam illorum in ciuitate supra commemorata coram Imperatoribus, quos diximus, in medium adducitur. Qui cum iussus idolis immolare, omnino recusaret, mândarunt nudum in sublime tolli, ac flagellis eousque toto corpore dilaniari, quoad supplicio euictus, etiam animo inuito, quod erat imperatum, præstaret. Sed ubi ista peressus, constans & immutabilis persisteret, de reliquo ossibus eius iam carne denudatis, acetum sale permixtum in corporis membra, cruciatu attenuata & propè contabefacta, infuderunt. Atque vt istos dolores protriuerat, & veluti pedibus concularat, inde craticula & ignis vnâ in medium trahuntur, & reliquæ eius corporis, tanquàm carnes ad comedendum paratæ, ignis incendio non raptim, vt breuè vita decedens, omni dolore liberaretur, sed paulatim absumptæ fuerunt. Neque qui cum imposuerant in rogam, etiam post tot tamque graui cruciamenta ei vllum respirandi locum dare in animo habebant, nisi prius ipsorum imperata facturum annu-

Ex cap. 8.

Eximia virtus S. Dorothei &c.

Horrendi cruciatus Petri mag. tyris.

ret. Sed ille proposito suo mordicus adhaerescens, victor in tormentis animam efflauit. Tale vnus regionum famulorum martyrium extitit; appellatione sua (Petrus enim nominatus fuit) reuera dignum. Caeterorum autem sociorum eius martyria, quae non inferiora sunt, quod orationis terminemus modum, missa in praesentia faciemus. Tantum autem exponemus, quo pacto Dorotheus & Gorgonius vna, alijque non pauci ex Imperatoris familia, post varia certaminum genera, laqueo vita deposita, diuinae victoriae praemia reportarunt.

MARTYRIUM SANCTI ET MAGNI MARTYRIS SEVERIANI, AVTHORE SIMEONE METAPHRASTE. Capitulum numerum ad marginem adiecimus.

9. Septembris.
Cap. 1.

Severiani
praecleara
virtus.

Quadragesima
martyrii
historia
habetur
nono
Martij.

Cap. 2.
Lyssie Ducis
crudelitas.

Severiani
constantia.

Phillip. 1.

Cap. 3.

Caditur
neruis
crudis.

Psalm. 8.

INCINIO impio imperante, Lyssias, qui tunc erat Dux, properabat e Caesarea venire Sebasten. Eum enim vocabat tempus martyrum Christi: illorum, inquam, victoria insignium quadraginta. Postquam autem illis ad finem peruenit martyrium, Seuerianus quoque ad Ducem defertur. Fuit autem hic vir insignis virtute. Nunciabatur vero, quod hic Seuerianus non solum Christianam teneret religionem, & cultum gentium probris ac contumelijs aperte afficeret: sed etiam multos ex gentibus decipiens, ad suum Deum adduceret. Praeter haec etiam alias intentabant ei criminationes, nempe quod quadraginta illorum, qui paulo ante viriliter decertauerant, & neque tormentorum experientia, neque bonorum promissis cessissent, sed eundem statum vsque ad mortem praese tulissent, Seuerianus fuerit praecipua causa eorum tolerantiae: & quod cum multas haberet facultates, nullum sineret egere ex ijs, qui erant eiusdem sententiae: Quinetiam eos, qui includebantur in custodijs, propterea quod mutarint religionem, non sineret, propter rerum necessitatem indigentiam, meliorem suscipere sententiam: sed affatim eis suppeditans, redderet impudentiores. Et haec quidem inuidia, ex veritate sumens occasiones.

Quae vero nunciabantur, Dux audiit, partim quidem laetus, partim autem ad iram protinus incitatus. Nam laetabatur quidem, quod mox esset puniturus, quod propter summam crudelitatem erat ei iucundissimum: Ira autem concitabatur, quod intelligeret omnino esse aliquem, qui auderet despiciere tantam eius insaniam. Volebat enim vel sola fama auditionis eos, qui Christum adorabant, ipsum formidare, & in extremis latere penetralibus & latibulis. Ne autem temere appellaretur Lyssias, (Erat enim vehementi rabie percitus aduersus Christianos) mittit quosdam cum iussu terribili, qui Seuerianum mox arriperent, & ad se adducerent. Quid autem Christi miles? Ne expectauit quidem eos, qui missi fuerant: sed eorum aduentum anticipans, accessit ad Ducem, & reputans esse tempus loquendi liberè: O Lyssias, inquit, non sufficit tibi solum perire, & in teipsum enssem impellere: sed nostras vis quoque perdere animas, & eas tanquam lucrum aliquod tuis praebere daemionibus? Sed scias nunc te incidisse in viros fortes, & qui non sunt pusilli & abiecti animi. Mihi enim (vt ait meus doctor Paulus) viuere est Christus, & propter illum mori, lucrum est maximum.

His athleta amentiae arcem statim labefactauit huius caecodemonis, partim quidem, quod praeter spem omnem, ne expectauit quidem vt vocaretur: partim autem, quod dum comparuit, incredibili vsus est audacia. Siluit itaque aliquantulum, plane animi dubius & perplexus. Deinde eos, qui aderant, horribiliter intuens, & manu martyrem ostendens: Crudis, inquit, neruis quamprimum laceretur, vt scias, quidnam conciliet liberè loqui non in tempore. Atque ille quidem, dum sic verberabatur, laetabatur tormentis, quae sustinebat propter Christum, & illud Psalmicum, tanquam salutare remedium, afferens carmen, cantabat ad vulnera: Supra dorsum meum, dicens, fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam: & plagas ducebat esse incitamentum ad Christi dilectionem. Tyrannus autem cum videret eos quidem esse fessos, qui flagris caedebant: martyrem vero esse vultu alacriorem

criorem luce spiritus, iubet eum relaxari à verberibus. Deinde cum traductus esset ad pratorium: Non es, inquit Dux, miles ignauus, quantum potest intelligi ex prima experientia, sed fortis & strenuus, & qui potes audacter adire pericula. Potes autem scire ex presentibus, quod nullam latitiam, neque prosperam aliquam fortunam tibi Christus conciliet. Martyr autem animo magis confirmatus, & ut qui rerum asperarum peressione linguam magis acuisset: Si oculi, inquit, animæ tuæ non essent hebetati tenebris impietatis, ostendissem tibi, quam multa bona mihi conciliasset id, quod mihi intulisti supplicium. Nunc autem quid agam cæco præluens, & surdo canens? Si enim non sic affectus esses, ô ludex, intellexisses Christi gratiam & virtutem, quæ me confirmat. Num enim putas sine ea tam facile affectum iri erga tormenta carnem & sanguinem? Si ergo sic sentis, si ea, quæ sunt præ pedibus, non potes intueri, quomodo non sunt omnia tua surda, & cæca, & dijs tuis similia?

Egrege respondet tyranno.

Dux autem valde ridens, etsi martyr nondum cessasset dicere: Tantum abest, inquit, ut te recte sentire existimem, & credam ijs, quæ à te dicuntur, ut futuris tormentis sim effecturus, ut modestior reddaris & sapientior. Rursus autem dicit martyr: Hæc verba te magnæ arguunt amentia: sed quoniam confidis in tormentis, & credis fieri posse, ut his me persuadeas, ego quidem sum propè: manus autem licitorum non sunt procûl. Liberè ergo loquar in necessitate spiritus mei, & ut ait diuinus Iob, aperiam os meum, quod amaritudine animæ coarctatur: & videbis me quavis statua solidiorem, & patibili natura superiorem. Apud Deum enim meum est virtus & potentia mea, & in ipso est spes mea & auxilium. Cum hæc verba accepisset Lyssias: Es, inquit, audax concionator, & in nos fluens magna dicendi copia, & aduersus deos glorians te iactas. Tuamne mentem fugit, te alloqui Præsidem, qui tuæ vitæ habet potestatem, cum sis vnus ex multis, & relatus sis in numerum militum? Ille verò: Non ignoro, inquit, sed in Christum pietas dat mihi tantam audaciam, & loquendi libertatem. Angor autem animo, quod non sit aliquis sine affectione, simul & sapienter iudicaturus. Fortè enim, ô Lyssia, Dei omnium effectoris agnouisses virtutem, & deos falsos contempsisses. Sed cur studium nostrum nihili fecisti? In quoniam autem ipse tibi places, & præclare de te sentis? Es enim Præses, & ex sublimibus: non id negauerim: nihil tamen à nostrâ differt communi natura. Nam tu quoque es homo, in quem mors cadit & interitus. In nos autem absolutam non habes potestatem, præterquam in solum corpus. Ipsa autem me docent diuina eloquia, non timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere: sed illum potius extimescere, qui corpus & animam potest gehenna condemnare: quæ te accipiet, licet nunc immodicè gloriantem, cum ipsis dijs tuis & dæmonibus in æternum puniendum.

Cap. 4.

Iob 7.

Christus dat suis martyribus omnem loquendi libertatem.

Matthæo.

His magis ad iram concitatus Lyssias, iubet martyrem trabi appensum ferreis laniari vngulis. Postquam autem martyr sensit tormentum grauius, (Quomodo enim essent coronæ nisi exciperent labores & dolores?) Iesu Christe, exclamauit, qui solus facis à seculo mirabilia, qui suspensus fuisti in Cruce, & sic superbum deiecisti: qui in hodiernum vsque diem magnis & extolleris propter opera tua admirabilia: veni ad me seruandum: & brachium quidem peccatoris & maligni contere, meorum autem membrorum articulos dissolutos colliga & vni, ô bone: & concede mihi, ut possim peragere hoc cerramen martyrij. Solue autem etiam eam, quæ tuo gregi imminet, caliginem. Vides quam sit in altum elata, & quemadmodum omnia ferè comprehendit. Atque sic quidem precabatur martyr suspensus. Tyrannus autem alios post alios mittebat lictores, grauios ex hoc dolores machinans. Postquam autem vidit sanctum immutabili & constanti vultu ferentem ea, quæ intentabantur, animi dubius, iubet eum quidem relaxari à vinculis, conijci autem in carcerem. Martyr ergo dum abducebatur, & gloriabatur quodammodo plagis, per mediam clamabat ciuitatem: Qui athletarum Christi videtis vulnera, eorum remunerationes cogitate & præmia. Neque enim mente comprehendendi, neque verbis exprimi possunt bona, quæ Rex immortalis, & nunc dat ijs, qui pro ipso patiuntur, & in cælis referuntur in posterum. Quinetiam ipsum quoque pro ipso pati, est iucundum: propter ipsum autem mori, est iucundius. Eum autem multi sequebantur, & maior affluebat turba, quæ ab eo docebatur ea, quæ sunt salutaria, donec ascendit in custodiam, & ipsam est ingressus.

Cap. 5. Ferreis laniatur vngulis.

Magna animi fortitudo.

Ducitur in custodiam.

Quintus dies præterierat, ex quo coniectus fuerat in custodiam, & athletam rur-

Cap. 6.

Verfusia
Iudicis.

sus adducendum Lyffias : & impudenter se mitem esse simulans, sic eum moliebatur traducere à pietate : & Sciant omnes dij, dicebat, Seueriane, valde miror, reputans quòd vir quidem adeò forma elegans, & quòd videri potest, fortis, & qui rerum tantam nactus es experientiam, aperta morte à suavi hac luce discedas. Laudo tuam stabilitatem & constantiam, si ea vsus esses aduersus hostes. Cum ferro autem, igne, bestijs & lapidibus decertare, est planè stultum, & nonnihil affine insaniam. An non vides si nihil aliud, robur quidem tuum esse fractum & dissolutum : ipsum autè corpus iam diffluere & perire? His Lyffias callidè conabatur eius eneruare constantiam. Ille autem : Nè consideres, inquit, carnes consumptas flagellis : quas si tu non consumpseris, at mors adueniens minimè omninò eis parceret. Sed est mihi libera animi voluntas, quam neque minà terrebunt, neque tormentum attinget : contrà autem, eam magis omninò pro Christo confirmant, promptioremque efficiunt & alacriorem. Quocircà non solùm flagris cæde, suspende & lacera : sed etiam obrue lapidibus, & iace in ignem, & quicquid, quod vis & potes facere, in me nè cuncteris intentare. Nam tu eris citius defessus puniendo, quàm ego mihi parcam propter Christum. Quisnam autem te mihi grauior futurus sit inimicus, non possum perspicere : qui non solùm eminè iacularis, ac telum in corpus immittis : sed studes ipsam spoliare animam, & eam omninò nudare armis pietatis, & seruam abducere & captiuam.

Cap. 7.
Os lapidibus eius cõteritur.

Hæc cum Dux audisset, continuò personam & scenam abijcit, & rursus erat Lyffias cum solita crudelitate & immanitate, & iubet lapidibus conteri os martyris, & deinde etiam ei dicitari : Noli Christum crucifixum in lingua circumferre, neque illum commemorando esse molestus Ducis auribus. Sed strenuus athleta etiam decertans cum tali supplicio, tamen responsonem quoque adiecit : Miser, dicens, qui tuam animam semel fecisti dæmonum habitaculum, meritiò ne solo quidem auditu potes ferre Christi mei nomen. Adhæc rursus Dux : Ego, ô Seueriane, existimans te factum esse moderatiorem tormentis præcedentibus, & sermonem impertij, & quæ opus sunt, quòd ad me quidem attinet, suasi. Quoniam autem ipse magis contendis vincere priora secundis, & quæ præcesserunt perpeffiones, exuperatione delere posteriorum : vt aliquam referas gloriam à Christianis, qui æquè ac tu sunt stulti, te omninò docebo experientia, quòd te tuus Christum ne tantillum quidem iuuerit. Tunc Seuerianus, qui ipse quoquè, sicut diuinus Paulus, erat plenus diuino spiritu : Nos, inquit, non ea, quæ videntur, ô Iudex, sed ea etiam, quæ non videntur, consideramus. Veniet autem, qui liberat, & sanctus è cælo visitabit : & quæ à te in me intentantur supplicia, omnia efficiet inania, vt sunt re vera. Hæc cum martyr respondisset, Dux conuersus ad circumstantes : Quoniam, inquit, Seuerianus presentium malorum expectat remunerationes, interim pendeat sublimis in ligno : & huius latera vngulæ ferrea consumant. Sint autem etiam circa eum satellites, vt vehementius lanietur, & nobis aliquas fortasè agat gratias, qui sic etiam authores sumus plurium bonorum.

e. Cor. 4.

Cap. 8.
Lacera eius immaniter lacerantur.

Rom. 8.

Horredum supplicium.

Hæc ille quidem dixit, veluti subsannans : multitudo autem lictorum statim circumstans, & eum sublimè tollens, latera lacerabat crudeliter. Ille autem : Vnam hanc, dicebat, plagam grauem existimo, quæ me à Christo disiungit. Sunt verò hæc omnes mihi potius voluptati. Me enim ab ijs, quæ sunt in terra, separantes, soli Christo coniungunt. Interim autem Dux quidem dicebat : Dijs sacrificia, Seueriane, & liberare à supplicijs. Ille verò ipsius verba ne tantillum quidem curans, neque eum aliqua dignans responsonem, apud se tacitè loquebatur : Non sunt dignæ passionis huius temporis, quæ conferantur cum gloria reuelanda. Dux itaque martyris silentium, contemptum, sicut erat, arbitratus, grauiora in eum excogitabat : & cum eum de ligno deposuisset, deducit ad murum : cumque duos lapides maximos & grauissimos, vnum quidem collo, alterum autem alligasset pedibus, & martyrem fune cinxisset, demittit è muro sublimè pendentem : vt lapidum pondere membris ei diuulsis, violenter abruptam animam. Sed reuera in te sperauit, Domine, & non est affectus pudore. Nam membrorum quidem forma à sua compage diuellebatur, & ossa nudabantur carnibus : Voluntas autem & liberum animi institutum erat omninò impatibile. Eum autem ex alto Iudificans Lyffias : Sustine, dicebat, Seueriane, fortasè enim sic apud Christum erit tibi maior merces. Martyr autem cum iam deficeret, & extremum ageret spiritum : Si scires, Tyranne, dicebat, quænam pro his mihi

mihi concilies, ipse quoque desiderares pati eadem: quid aliud hinc significas, quam quod maiora cupiebat propter Christum? Admirans itaque Lyllias tantam eius tolerantiam & fortitudinem, & maxime quod tam opportunè, etiamsi talibus esset malis implicatus, respondisset: Existimabam, ô Severiane, inquit, te esse hominem rudem, & ignarum literarum, ut qui sis miles, & in bello te semper exercueris: sed, ut video, es facundus, & summa vi dicendi præditus. Ad hæc respondens sanctus: Deus, inquit, cui ego seruo, qui potest facere, ut omnia consistant, cum sit omnipotens, si virum rudem acceperit, eum reddit sapientem: si mutum, tardæque & impeditioris linguæ, eum efficit disertum & elegantem oratorem. Hæc dixit, & cum manus paululum extendisset: Ago tibi, inquit, gratias Domine Deus, quod me confirmasti, & posuisti arcum æneum brachia mea, & eripuisti animam meam ab impia rhomphea, ab inimicis manus tuæ, & ab ijs, qui insurgentibus aduersus me, extulisti me. Et nunc in atrijs tuis, Domine, in bonis domus tuæ colloca me. Quoniam lætantibus omnibus habitatio est in te. Cum has preces edidisset Domino, simul etiam ei reddit spiritum nona mensis Septembris.

Deus sapiē-
tiaz largitor.

Psal. 17.

Felicissimè
reddidit moi-
tum spiritum.

Sequenti autem die quidam ex pijs, quibus martyr viuus suam mandarat sepulturam, simul conuenientes, cum martyricum illud corpus magnificè composuissent, & super id hymnos cecinissent, & quæcunque solent Christiani, peregrinantes, desiderantibus simul & colentibus manibus elatum, media nocte tulerunt in patriam martyris. Cum autem venissent in quendam locum, illinc quidem patriæ significatur aduentus reliquiarum. Cogitabat verò vnusquisque eis ire obuiam: & omnes simul egressi sunt, neque fuit vnus, qui non venerit, non senex, non puer, non infirmus, non natura tardus: sed existimabat vnusquisque se prærepturum esse benedictionem, si modò prius occurrisset reliquijs. Sic ergo omnibus alacriter festinantibus, mortui serui coniunx sola relicta fuerat, (Deceßerat enim eo tempore quidam ex seruis martyris) eratque vxori acerba omnia, mariti damnum, & eius, qui eam consolaretur, solitudo: & quod nesciret quonam modo posset ire obuiam martyri. Sola ergo intus relicta, quoniam quæsiit, qui eam consolaretur, & non fuit, & qui simul doleret, & non inuenit: mortui coniugis corpore apposito, plangebat, gemit, lamentabatur, mortuum perinde ac viuum alloquebatur, Surge, ô marite, surge, dicens, eamus obuiam domino nostro, nè videamur soli pigri & desidiosi, neque quispian nos negligentia accuset in nostrum dominum. Sensim autem & tangebatur tunicam, & lachrymas cum voce emittebat. Hæc postquam breui tempore suggessit, & dixit coniugi, etiam corpus martyris mox erat aduenturum, repente (ô miraculum) viuus cernitur, qui erat mortuus, & ijs abiectis, quæ erant ei imposita, cum se protinus cinxisset, ipse quoque vadit obuiam martyri. Quod insigne miraculum, & tulit athletæ testimonium de maiore eius fiducia ad Dominum, & ad maius desiderium accendit omnium animos. Non enim quod factum fuerat, erat eiusmodi, ut posset rejici, neque de eo poterat esse vlla dubitatio: sed quos deceßus habuit spectatores, & qui curam gesserant funeris, fuerunt ij quoque testes resurrectionis.

Nota prisco-
rum reueren-
tiam erga
sacras reli-
quias

Mortuus
quidam re-
uiuificat.

Cum longo autem tempore assedisset famulus sepulcro martyris, decimoquinto anno ab illo tempore, & paulò plùs, ipse quoque excessit è vita. Atque tunc quidem considerantibus omnibus, qui ad hoc congregati fuerant, vbinam ab eis martyricum corpus deponeretur, quoniam dubitationis non dabatur solutio, meliori & diuiniore prouidentia id statuendum reliquerunt, & coronam ex floribus contextam imponunt reliquijs. Protinus autem tanquam ab aliquo missa, desuper aduolans aquila, accepit coronam, & sensim mouit pennas, & eas minus pernices habuit ad volandum. Sed illam quidem statim sequebatur populus. Ipsa autem quodam modo eum ducebat, tantum ante eos volans, ut non esset multum remota ab oculis. Et cum venisset ad propinquam syluam, & deinde coronam ex alto demississet in pulchro loco montis, & volare cœpit celerius, & profecta est ad suam habitatioem. Hoc illi conijciantes diuinam esse indicationem, cum voluptate & magno studio concurrentes, sacrum illud & diuinum corpus illic sanctè & diuinè deponunt. Quo in loco in hodiernum vsque diem sanctus illic frequentes operatur curationes, & multa miracula, cuiuslibet roganti benignè apparens, & eius curam gerens, in

Nota de co-
rona ex flo-
ribus.

Multa mi-
racula ad
eius sepul-
crum.

Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria & potentia cum patre & sancto spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. AVDOMARI EPISCOPI MORINENSIS. NOMEN AVTHORIS ANTIQVVS MS. CODEX

non habet. Est grauiter scripta, sed stylum passim mutauit F. Lauren.

Surius. Videtur ab eodem scripta esse, à quo etiam vita

S. Bertini Abbatis edita est, nempe à Folchardo Bertiniensi.

9. Septēbr.
Cap. 1.
Partia & pateres S. Audomari.

EATVS Audomarus antistes, ex nobilibus & secundum seculi dignitatem inelytis, arque in fide catholica eruditus, ortus est parentibus haud ita procul à Constantia, eo loco, qui Aurea Vallis nuncupatur. Pater eius Friulphus, inter suos clarus fuit: mater verò Domita est appellata. Ij verò religiosi parentes Audomarum puerum, pro Christianæ religionis ritu & consuetudine, diuina suffragante gratia, ab ipsis incunabulis, catholicis enutriēre disciplinis. Erat enim illis vnicus filius. Porrò Friulphus post obitum Domitæ coniugis suæ, puero iam & ætate crescente, & gratia, suauis iugo Christi & leui sarcinæ collum supposit, hortante ad id & corroborante eum filio Audomaro.

Cap. 2.
Matth. 9.

Ambo igitur, & Friulphus patēs, & Audomarus egregie indolis puer, accuratè implent, quod Saluator ait: Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, sequere me. Atque ita mundo mortui, Deo viuentes, à rebus caducis inopes, caelestibus locupletes, Deo subditi, maligni demonis hostes, ætate dispares, animo pares, ad Christi militum illud celeberrimum sese contulere monasterium, quod Luxouitum vocant, à sanctæ memoriæ beato Columbano Abbate, in Burgundionum regione in Christi honorem ædificatum.

Cap. 3.

Præerat tum illius cœnobij sanctæ multitudini beatus Eustachius, cui vnanimiter sua religiosâ ac pia indicârunt vora, accommodantes se illi diuinæ scripturæ sententiæ: Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi: maiores tuos, & dicent tibi. Cernens autem sanctus Abbas Eustachius eos diuino flagrare amore, atque in beati Audomari tum vultu, tum sermone caelestem gratiam animaduertens, salutare atque perfectum ex sacræ scripturæ sententijs eis consilium præbuit, modò vtrosque simul, modò separatim singulos adhortans, vt sub disciplina monastica siue regulari, cum ipso in Dei seruitio perseuerarent. Ambo igitur diuino inflammati amore, spiritalis patris Eustachij consilium sequentes, sanctæ regulæ iugum mente deuota susceperunt. Inde verò beatus Eustachius immenso repletus gaudio, eos in sanctorum monachorum sodalitatem admisit.

Deut. 32.
S. Eustachij
vita habetur 29. Martij.

Audomarus cum patre suo sit monachus.

Cap. 4.

Porrò Audomarus spiritali gratia plenus, ætate tener, fide robustus, monastici canonis rigorem complexus, in illo beato monachorum cœtu institutus, omnibus Dei seruis, Christo illic militatibus, diuina id efficiente gratia, charus & amabilis fuit. Erat enim mente & corpore castus, obedientia atque humilitate præcipuus, diuina scientia refertus, charitate & mansuetudine conspicuus, parsimonia seuerus, ieiunijs deditus & prolixis noctium vigilijs, animo commemorans illud ex Euangelio, Beati sunt serui illi, quos, cum venerit, Dominus inuenerit vigilantes.

Luc. 12.

Cap. 5.
Matth. 5.

Interea fama eius longè lateque diffusa, vsque ad Dagoberti Francorum Regis notitiam peruēnit. non enim potest abscondi ciuias supra montem posita. Multis inde labentibus annis, ab eodem Rege & omni populo vocatus & electus, sancto Aichario Nouiomeni agente Episcopo, ad instituendum & gubernandum Taruaniensis vrbs populū, cum multa animi humilitate Episcopi sedem & dignitatem suscepit. Tum verò diuini verbi semina in credentium pectora deiciens, animarum & corporum languores sanans, captiuos & vinctos redimens, viduarum ac inopum vel maximè curam gerens, plebem sibi à Domino commissam, ad æterna promerenda præmia incitabat.

S. Audomarus sit Episcopus.

Cap. 6.
Fulcianus & Victorius prædi-

gitur plebs Taruaniensis, licet longè ante eius aduentum, à beatissimi martyris Dionysij socijs Fulciano & Victorico, verbum Dei accepisset eo tempore, quo egregius Christi martyr Quintinus apud Ambianenses prædicabat: at multa tamen

Tar-

Taruanaensium turba etiamnum idolorum cultum consecretabatur. Cum enim Fuscianus & Victoricus à Taruanaensibus profecti, in Ambianensi territorio martyrium obijissent, mox Taruanaenses ad dæmonum cultum relapsi fuere: nec ij duntaxat, qui nomen Domini antea recipere noluerant: sed illi etiam, qui à sanctis martyribus baptizati fuerant, pari errore implicati, idola colebant.

Itaque Christi antistes Audomarus in eam urbem ingressus, salutifera scripturæ caelestis præcepta stolidis paganorum pectoribus instillabat, mentesque horridis ignorantiae tenebris occæcatas, illustri sermonis Evangelici lumine collustravit, simulacra euerfa igni tradidit, sacrilegum eorum cultum ab ea urbe funditus exturbavit, ac salutaribus baptismi vndis eius populum expiavit.

Cum autem die quodam in oppido, quod Bononiam (alij Boloniam) vocant, præfens adesset, post nocturnas vigiliis more suo diluculo exurgens, ad ecclesiam se contulit, ut diuina animum cõtemplatione reficeret, lachrymisque & precibus vacaret. Postquam autem sacrosancta Missarum celebravit solennia, sub meridiem defessos artus in lectulo collocavit, aliquantæ quietis captandæ causâ. Accessit autem quidam ad eum iuuenis ex adstantibus, petens copiam eundi ad litora mari propinqua, & ludo illic sese exercendi. Respondit autem ei vir sanctus ore prophetico: Non expediet tibi, fili mi, sine me quoquam abire. Itaque nulla tibi datur à me facultas exeundi, donec me videris à somno surgere. Præuidit enim prouidus sui gregis custos, erranti iuueni quippiam mali euenturum. Dormiuit igitur iam lassus venerabilis senex: at iuuenis patroni sui iussa contemnens, ut solet iuuentus negligere præcepta maiorum, celeri cursu ad mare se proripit.

Cernens autem nauiculam ad litus consistentem, qua solebant incolæ paruum transmittere flumen, quod Elnam appellant, stultè ac temerè, amore inepti ludi dementatus, in eam se recipit, volens in vicinis litoribus ludo operam dare. Ecce autem ludentem illum mox ab impropisò ventus vehemens protrudit in mare, & sæua tempestas ab alto existit pelago, nauisque nimum tumescentibus quassata vndis, simulque & gubernatore destituta & remige, errabunda huc illucque vagatur. Talibus ergo ille miser implicatus periculis, tandem acerbè deplorat sancti patris se monita contempsisse, & iam nec propriæ, nec alienæ regionis litora conspiciens, vltima mortis discrimina pertimescit. At verò diuina miseratio audiens illum merita sancti Audomari implorantem, nauim ad Saxonum regionem appulit. Sed metuens ille, nè fieret præda raptorum, seque ob almi patris cõtemptrum reum agnoscens, pectusque crebrò tundens, ad nauiculam ocys se recipit. Et ecce benignissima Domini misericordia, & beati Audomari meritis adiutus, prospero cursu pelagus emetitur, donec ad eum rediret portum, vnde illum valida venti vis extruserat, vbi Elna fluuiolus in mare euoluitur. Multum proinde exhilaratus se in natio consistere solo, immensas Domino gratias agit, & ad oppidum properans, reperit sanctum præfulem eo loco, quo illum reliquerat. Toto ergo corpore prostratus, temerarios ausus suos illi confitetur, & ut miserandum in modum iactatus sit in pelago, atque ipsius meritis tandem liberatus. Eum verò reprahendens vir sanctus, benignè respõdit: Nonne ego prohibueram, fili, nè aliquid te conferres? Sed tu verba patris paruipendenda putasti. At nunc quando diuina misericordia è tantis periculis te extraxit, precipio tibi, nè cuiquam isthuc reueles, donec ego superstes ero. Et siluit quidem adolescens, quando vir sanctus superuixit: sed postquam ille calos petijt, res sub modio absconsa, vbi que celebris euasit.

Est aliud miraculum, quo Dominus voluit omnibus testatum efficere, quantis ornatus sit meritis antistes beatissimus Audomarus: Abiens quandoque ad propinqua vrbi visitanda loca diocesis suæ, circa horam diei sextam sub patulæ arboris tegmine dedit se sopori haud procul à villa, quæ Iormacus dicitur. Inde post breuem quietem surgens, iubet ex ligno fieri Crucis effigiem, eamque sub eadem arbore defigi. Proxima nocte eo in loco refulsit lux immensa, quo factum est, ut ab eo tempore vsque in præsens locum illum ceu sacrum venerentur, & multi hodieque illic homines morbidi optata salute potiantur.

Per idem tempus tres venerabiles viri, & in Christo pia animorum conspiratione fundati, Mummolinus, Bertramnus & Bertinus ex territorio Constantiensis ad sanctam venere Audomarum, cupientes cum beato præfule verbo vitæ perfici, & pro sanctæ Trinitatis amore, contempto paterno solo & cunctis vitæ oblectamentis, nudi discipuli.

nudi sanctæ regulæ institutum amplecti. Eos vir beatus, & in illis Christum cum multâ animi exultatione & erga Deum gratiarum actione suscepit, Deum laudans, quod tales ipsi misisset adiutores, qui subditis ei populis æternæ salutis sacramenta declararent. Erant enim eruditione præclari, & in catholica fide benè maturi. Tum quoque feruebat in illis charitas Christi, qui eos, quos visitat, omni virtute confirmat & munit.

Cap. 12.

Adroaldum virum nobilem conuertit S. Audomar.

Cùm sic ergò præsul sanctissimus Morinensem ecclesiam gubernaret, & foedissimum paganissimum cælesti doctrina extirparet, Adroaldus quidam rebus locuples, stemmate mundanæ nobilitatis clarus, beato Audomaro in diuinis laborante triumphis, catholicæ fidei doctrinæ aures mentemque accommodat, planè detrectas ceruicem deinceps dæmonum inclinare simulacris. Eum vir sanctus baptismo expiavit, æternæ salutis immensas opes, & horrendas inferorum tenebras ei inculcans.

Cap. 13.

Adroaldus hæredem omnium bonorum suorum Christum facit.

Itaque Adroaldus admixtus iam turmis fidelium, ecclesiæ limen, quod antea valde erat detestatus, religiosè frequentat, Christumque veneratur & adorat. Hinc amoris diuini studio, ad cælestes opes inhians, omnes facultates suas & villam Sithiu Christo & sancto Audomaro transcribit. O te præclarum Christi opibus Adroaldum, qui dum terrenis facultatibus te exhæredem fecisti, cælestis paradisi hæres es institutus. Natura quidem te vteri fructu priuauit, vt dum nulla tibi superesset in sobole posteritas, ipse Christus tuæ hæres fieret hæreditatis.

Cap. 14.

Exruit templum in Sithiu S. Audomar.

Porro sanctus Audomarus, dum extirpatis spinis & vepribus, mundat Christi messem, etiam horrea præparare volens, egregium templum in Sithiu magnis sumptibus extruit in sanctissimæ Dei genitricis & perpetuæ Virginis honorem, sanctorum patrocinijs illud munjens. At sancti illi diuinæ religionis cultores, Mummolinus, Bertramnus & Bertinus, in Domino conspirantes, cœnobium condunt, quod Vetus Templum dicitur. Atque illic fraterna concordia Angelicam instituit monachorum vitam, & cælestem adunavit in Christi laudibus sodalitatem.

Cap. 15.

Sine remige & ventris nauigat sancti viri.

Sed cùm animaduicerent locum illum monasticæ quieti minùs accommodum, explorare instituerunt, habeantne vicina loca monasticæ disciplinæ situm opportuniorem. Est verò illic stagnum, marinos æstus imitans, cùm flat Eurus vehementior. Eò se conferunt tres illi milites Christi: nauim intrans sine remige, vt eò tendant, quò sit visum spiritui sancto. Excipit eos nauis in stagni gurgite, nullo neque remigio, neque remigis arte instructa, non ventorum acta flatibus, nullas neque merces, neque commeatum ferens, sed solos habens electos Christi ministros, fidei feruore ad eò communitos, vt nulla corporei vicijs habita ratione, nequaquam se in terram exituros affirmarent, donèc adspirante ipsis Spiritu sancto, tum demùm nauis ad litus diuina virtute & gubernatione ad eum pertingeret locum, quem Christus ipsis daturus esset, cùm ipsi psallendi ordine in Dauidico Psalterio ad eum versum peruenissent: Hæc requies mea in seculum seculi: hæc habitabo, quoniam elegi eam. Quid multa? Nauicula errabundo radit iter tramite, eamque mira fidei vis regit per vndas. Sancti benè sperant, & confidunt Deo: orant, vigilant, cælo intenti psallunt.

Psal. 131.

Cap. 16.

Vide miraculum.

Cùm autem iam psalmodia recto ordine ad eum perduceretur versum, Hæc requies mea, ad litus nauicula mira celeritate appellitur, Angelico, vt credimus, ducta moderamine. Ità vno eodemque tēporis puncto, quod est dictu admirabile, & versus psalmi & litus attingitur. Tum verò sancti viri hymnum Deo promentes, & gratias toto pectore agentes, ab hospita excipiuntur tellure.

Cap. 17.

* Aginoum

Conditur monasterium Sithiense.

Execuntes autem è cymba in terram, diuino ipsis munere datam, Angelicos ciues hospita terra miratur, sancto propediem monachorum cœtu ornanda. Illi verò magno pectoris feruore sese accommodant ad extruendum illic monasterium. Congratulatur illis Apostolicus Christi antistes Audomarus, fauet eorum studijs, vrgetque conatus. Multi confluunt artifices, templum cōditur ad * Aginonem fluuium. Necdum operi suprema erat imposita manus, & iam monastico structa apparatu, fortissima castra religiosorum virorum implet multitudo. Itaque sacerdos Domini Audomarus in his omnibus Dominum benedicens, Mummolinum illi cœnobio præficit. Is verò pastoris munus adeptus, cælestis doctrinæ semina discipulis depromit, dæmonum virus linguæ fulminibus profligat.

Cap. 18.

Et iam Deo plenus, instat cedri Libani, virtutum suarum longè lateque diffundit odorem suauissimum. Vndè factum est, Domino id agente, vt post decessum Aicharij,

Aicharij, ipse illi in Nouiomenſis eccleſiæ cathedra ſucceſſerit: in quo pontificatu ſex & viginti annis ſtrenuè ſe gerens, iam vltima ætate, depoſito fragilis carnis pondere, Angelicis ciuibus adiunctus eſt.

Mummolinus creatur Episcopus Nouiomenſis.
Cap. 19.
S. Bertinus ſic Abbas ſithienſis.

Porrò in Episcopum electo Mummolino, ſanctus Audomarus paſtoralem curam Sithienſis monaſterii beato Bertino demandauit: qui illo miniſterio probè fungens, talem ſe omnibus exhibuit, vt à cunctis amari poſſet potiùs, quàm timeri. Itaque in eius venerandi patris amorem conſpirant illa Dei agmina, & magna concordia tam egregio duci adharèt, quem in cunctis moribus ſuis ſerpentis prudentiam, cum columbæ ſimplicitate coniunctam, conſectari viderent.

At ferax Euangelicæ vitis palmes ſacer Audomarus, cum iam eos virtutum ferret fructus, vt per eum lex vitæ omnem illam regionem ſanctificaret, fides intemerata ſceptum ſibi vendicaret, mortis iura abolerentur lauacri diluuiò, cœpit corpore debilitari, & vt pia mens diuinis propinquior fieret, vtroque oculorum lumine orbatus eſt. Itaque prouidus ille ſpeculator inter Chriſticolos verſatur corpore cæcus, ſed lucis præclara de ſe exempla præbet. Porrò autem mente perluſtrans illam ſempiternæ lucis arcem, miratur Angelicos Ordines: paradifum quoquè illuminatis cordis oculis contemplans, neclareo ligni vitalis fructu ſe fatiat. Felix ſanè ea corporea lucis amiſſio, quæ menti cæleſtis luminis adfert copiam maiorem, quo Chriſtus leſus conſpicitur, cæli oſtia referantur.

Cap. 20.

S. Audomarus ſic cæc.

Poſtquam autem Morinenſis ſiue Taruanenſis cathedra triginta annorum ſpatio tanto eſſet potita præſule, columna illa Dei corporeis deſtituta viribus, acri cœpit febre pulſari, concuti, atque diſcruciari. Tandem victa membra lecto affiguntur, ſed mens inuicta priſtinum conſeruat fidei tenorem. Deniquè quinto Idus Septembris rumpit vincula corporis, cum Chriſto victura in ſecula ſeculorum.

Cap. 21.

Obitus S. Audomari.

Sub mortem autem paſtor Apoſtolicus ad limina matris eccleſiæ debilis progreditur, ſuſcipiunt lugentia mœnia patrem. Deinde diuina ſumpturus ſacramenta beatus ſenex accedit, lachrymæ ab imo pectore erumpunt, offert Deo fragrantia precum thura, animo ad cæleſtia ſuſpenſus, corpore humi proſtratus. Sacroſancto igitur corporis & ſanguinis Chriſti ſacramento pectus ſuum communit, & abitura animæ diuinum præbet viaticum. Adſtat ipſe ſacris altaribus hoſtia viuæ, ſancta, Deo accepta, atque hunc in modum precatur: Agne Dei, per iſtas æterni panis delicias, ſuſcipe pro tua pietate vota ſupplicantis. Ecce ad te venio, relinquo eos, quos mihi commiſiſti: miſerere figmenti tui: me iam cæleſtis excipiat gratia, & tuos tua feruet miſeratio: vt te in paterno ſolio regnantem videamus, nec vnquam de membris tuis hoſtis triumphet.

Cap. 22.

Sub mortem accipit Dominici corporis ſacramentum.

Iſs verò omnibus peractis, rursùm lecto excipitur, æterni panis ſuauitate reſectus. Et ecce cæleſti melodia euocatur anima è corpore, digna quæ diuinis conſpectibus præſentetur. In eius egreſſu quæ illic fuerit odoris fragrantia, quis pro dignitate explicet? Vincebat ea aromata omnia, omnes baſâmî & thuris odores.

Cap. 23.

Non latebant hæc beatum Bertinum: ſed de ijs diuinitus edoctus, abſque mora venit ad ædes, in quibus iacebat funus, diſcipulorum caterua ſtipatus: tollitque illud corpus nulla vnquam libidine pollutum, & abſportat ad monaſterium perpetuæ Virginis & matris Domini, quod beatus Audomarus in Sithiu primò condiderat, ipſique Bertino & omni eccleſiæ Sithienſi mandauerat, vt illic corpus ſuum humarent. quod & factum eſt.

Cap. 24.

Sepelitur in monaſterio Sithienſi.

Ita ſanctus Pontifex, cæleſtia ſcandens regna, in ſinibus Abrahæ requieſcit: eius ſacræ exuuiæ terreni corporis multis virtutibus coruſcant. Lampas apud eius ſepulcrum ſuſpenſa, cælitus accenſa eſt, & benediçtio Chriſti oleum illi ſuppeditauit, quo longo aſſit tempore. Aprè ſanè ipſas ſignorum primitias dedicauit cæleſte oleum, pacis ſymbolum vel luminis, vt beatus Audomarus ab his euocatus tenebris, lucidiffimis Angelorum ordinibus credatur inſertus. Ab eo enim tempore ex illo venerando beati antiſtitis loculo morborum omnium multiuaria eſt curatio proſecta, & quibuslibet corporum infirmitatibus ſancti præſulis pietas medicatur.

Cap. 25.

Miracula ad eius ſacrum corpus.

Poſt eius felicem obitum caſu quodam duo inter ſe conuenère, alter ſimplici & aperto, alter vaſto & verſuto ingenio. Rogat fraudulentus ſimplicem, vt argenti ſolidum mutuò ſibi det: iureiurando affirmat, ſe bona fide redditurum. Homo ſimplex pietate ductus, facit quod ille petit, cum ſpondiſſet ad certum diem ſe perſolutorum. Iam dies aderat: commonefacit hominem, vt reddat debitum. Ille tanquam

Cap. 26.

præter

præterius fasque reddere iussus, quod non deberet, stomachatur: bonum virum toruis oculis intruetur, & multa comminiscens, ait se nescire quid velit: se ne teruncium quidem ab illo vnquam accepisse. Respondet alter: Eamus ergo ad venerandum Audomari patris sepulcrum, & si per eum nostræ regionis procuratorem, non dubitaueris iurare verum esse, quod nequiter fingis, immunis eris à solidi perfolutione. Eût pariter ad sacrum beati Audomari corpus, & cum non longè abessent, dicit creditor debitori: Cur ipsum quiescentis patris turbabimus loculum? Deus iustus iudex vbiquè est, & solus implet omnia, nec virtus beati Audomari intrâ sepulcrum inclusa est. Hoc ergo in loco, quo nunc sumus, illius sancti patris nomen testificare, & mihi erit satisfactum. Ille miser semper æstuantis auaritiæ cæcatus libidine, verso ad sacrum templum vultu, & ad cælum sublatis manibus, dum vult commotis labris perituro se obstringere, confestim corruit & ad extrema perducitur. Oculi crepantes suis mouentur locis, nerui membrorum omnium dissoluuntur, spiritus per immensos extortus cruciatus, tertio die excedit è corpore.

Vltio cælestis in peccare volentem.

Cap. 27. Vincit, diuinitus soluitur.

Ezech. 18.

Quidam ob perpetrata facinora proscriptus, & catena ad collum vincitus, manicisque ferreis constrictus, cum iuxta beati Audomari fores traheretur, mox vinculis omnibus absolutus, celeri cursu solus ad eius sacrum tumulum se recipit, multum ibi lachrymarum imbrem fundens. Sanctus verò pontifex magistri sui vestigijs insistens, qui se dicit nolle mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: clementissimum se illi exhibet, quem permulta flagitia damnabant. Ingens verò stupor obrinet tortores, captiuoque vestigia sequentes, vident eum beati Audomari sepulcro inhærere: nec ausi vltèrius torquere hominem, tam præsentis sancti antistitis virtute liberatum, faciunt ei copiam liberè, quò velit, recedendi.

Cap. 28. Nota anti-quâ deuotionem.

Iam verò potentes seculi cateruatim ad limina tanti patris venerabundi aduolât, & quia inter primos in cælesti aula eum residere, & profusa benignitate prælargum illum non dubitant, sancta cum illo commercia instituunt: donant & offerunt Deo atque beato Audomaro pro maximis exigua, pro cælestibus terrena, vineas & agros plurimos pro semper vernantis paradisi campis & hortis amœnissimis. Eiusmodi sanctis desiderijs flagrantes & finitimi & longinqui, eum sibi pariter patronum conciliant. In quibus Franci non pauci, diuina gratia permoti, cum tam pijs fertierent desiderijs, vineta sua in ius beati Audomari transfudère, additis etiam agris & alijs rebus, & donationes suas dignis testimonijs confirmârunt.

Cap. 19.

Punitur facilegus.

Per id tempus, cum iam vineæ maturos, eosque copiosos, ferrent botros, Hekkinus quidam in beati Audomari vineam ingressus, abstulit indè vuas non paucas: furtiuoque lætus onere ad socios redijt pascendis pecoribus occupatos. Rogant illi, vt è ipolij non nihil ipsis impertiatur. Mox annuit infelix: sed dum immixta in sinum dextra, quem sinistra pandebat, vult proferre botros, subitò eius brachia obrigescunt, vt moueri non possent, & os retrò contortum, omnem amittit loquendi facultatē. Id socij eius conspicati, miseratione quadam affecti, hominem diuinitus percussum, mox ad herum eius adducunt, causamque omnem eius mali exponunt. Ille verò famuli vicem miseratus, toto animo cælestem ei studet conciliare medicinam. Itaque ferens secum vini optimi certam mensuram, & munuscula, quæ rum ad manū erant, puerum percussum secum ducit ad basilicam pagi, quem Gebuualdeisdorp vocant, & illic munera sacre aræ imponens, vnâ cum puero totus humi prostermitur, tacitisque lachrymis & precibus Dominum & sanctum Audomarum interpellans, orat vt agri membra sanentur. Ibi pius sacerdos ad eum precibus annuit, vt mox incolumis surgeret tam malè multatus seruus. Cui herus congratulans, deuota mente nomen Christi benedicit, & annua ei vouet munera, quæ etiam quo ad superuixit, religiosè perfoluit. Omnes verò eo miraculo adeo sunt perterrefacti, vt nullus deinceps ausus fuerit lædere patrem venerandum, & non modò non ingredi quisquam conatus sit in vineas eius septis munitas, sed ne gramina quidem agrorum eius contingere voluerit, nisi id fratres permisissent. Gloria tibi, Christe, qui sic percutis aduersos, & misereris respicientium.

Diuinitus curatur.

Cap. 30. Nota anti-quam deuotionem in diebus Rogationum.

Eodem ferè tempore sub festum Dominicæ Ascensionis, cum more recepto tri-duanae sunt Supplicationes siue Rogationes, & sacrosanctæ Crucis vexilla totius Ecclesiæ proles deuoto peccatore sequitur, nudis pedibus incedens: vbi maxima populî multitudo decora processione, peractis officijs, ad sanctam reuersa fuit ædem, in qua beatissimi Audomari sacra ossa quiescunt, quædam mulier cum filiabus duabus adfuit: è qui-

è quibus minor natu, intolerabili sitis ardore vexata, cum lachymis id indicat forori, vt solet ætas puerilis. Illa verò dolens vicem eius, ducit eam ad puteum S. Audomari, qui in eius crypta est, altitudine pedum sexaginta. Sed cum restis deesset, qua hauriret aquam, puella tandiu siti cruciata, hærebat ad os putei, seque genibus volutans, suaue ducebat vel vidisse diu concupitam aquam. Interim præceps ruit in puteum. Id cernens eius soror, magno clamore & eiulatu totum populi coetum eò pertrahit. Inquirunt omnes, quæ tantarum sit causa lachrymarum. Respondet illa: Huc ego accessi cum sorore mea & matre. At soror siti æstuans, malecauta in medias labitur aquas, & nunc sitibunda mortem bibit sub aquis. Tractant inter se omnes, quæ possint ratione cadauer extrahere è puteo, & mandare sepulturæ. Immittitur restis, eaque puer illigatur, qui è profundo educat puellam, & puteum à cadaueris futura putredine seruet, quem beati Audomari præclara virtus sanctificet. Sed cum fons ille morbis omnibus saluarem adferret medicinam, nullis sordibus inquinari potuit. Denique inuenta est puella viua instar anseris natæ super aquas. Eam puer secum attulit, capillis quidem eius prorsus ab aqua intactis, sed limbis vestis nonnihil madefactis. Tanto igitur miraculo conspecto, summam & sacrosanctam Trinitatem in beati Audomari meritis plebs vniuersa benedixit.

Insigni miraculo illa puella in puteum lapsa.

Hæc nos pauca ex innumeris sanctissimi Audomari miraculis & virtutibus conscripsimus, qui sanè etiam præcipuis sanctis æquiparandus videtur pietate, signis, virtutibus & meritis. Ad eius tumulum cunctis ritè venerandum omnis generis salutaris medicina exhibetur: cæcis lumen, surdis auditus, mutis loquendi facultas restituitur, nerui contracti laxantur, dæmones pelluntur, ad laudem & gloriam omnium Creatoris & Redemptoris Domini nostri Iesu Christi: cui est cum æterno patre & spiritu sancto æqualis honor & eadem gloria per immortalia secula seculorum, Amen.

Cap. 31.

Miracula ad tumulum S. Audomari.

DE SANCTIS EPISCOPIS ET MARTYRIBVS, NEMESIANO, FELICE, LVCIO, ITEM ALTE-

ro Felice, Litteo, Poliano, Victore, Iadere, Datio, &c. Epistola 77.

beati Cypriani Episcopi Carthaginensis: vel, vt alij habent, libri tertij Epistola 25.

Cyprianus Nemesiano, Felici, Lucio, alteri Felici, Litteo, Poliano, Victori, Iadere, Datio coepiscopis: item compresbyteris & Diaconibus, & cæteris fratribus in metallo constitutis, Martyribus Dei patris omnipotentis, & Iesu Christi Domini & Dei conseruatoris nostri, æternam salutem.

LORIA quidè vestra poscebat, beatissimi ac dilectissimi fratres, vt ad conspectum atque ad complexum vestrum venire ipse deberem, nisi me quoque ob confessionem hominis relegatum, præfiniti loci termini coërcerent. Sed quomodo possum, represento me vobis, & ad vos, etiamsi corpore & gressu venire nõ datur, dilectione tamen & spiritu venio, exprimens literis animum meum, quo in istis virtutibus & laudibus vestris lætus exulto, participem me computans vobis, etsi non passione corporis, consortio charitatis. An ego possim tacere, & vocem meam silentio premere, cum de charissimis meis tam multa & gloriosa cognoscam, quibus vos diuina dignatio honorauit: vt ex vobis pars iam martyrij sui consummatione præcesserit, meritorum suorum coronam de Domino receptura: pars adhuc in carcerum claustris, siue in metallis & vinculis demoretur, exhibens per ipsas suppliciorum moras corroborandis fratribus & armandis maiora documenta: ad meritorum titulos ampliores tormentorum tarditate proficiens, habitura tot mercedes in cælestibus præmijs, quot nunc dies numerantur in pœnis? Quæ quidem vobis, fortissimi ac beatissimi fratres, pro merito religionis ac fidei vestræ accidisse non miror, vt vos sic Dominus ad gloriarum sublimine fastigium clarificationis suæ honore prouexerit, qui semper in Ecclesia custodito fidei tenore vigiistis, conseruantes firmiter Dominica mandata, in simplicitate innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humilitate, dili-

10. Septembris.

S. Cyprianus exul propter Christum.

Nota qui eius mores prouehant ad martyrij gloriam, dili-